

Leveranse «Anbefalinger organisering av områdesamarbeid» i prosjektet Havbruksforvaltning 2030

Av: Karlsen, K.M., Robertsen, R., Hersoug, B., Tveterås, R. & Osmundsen, T.

1. Områdesamarbeidet i norsk havbruk bør i størst mulig grad være frivillig. Faglitteraturen advarer mot pålagt samarbeid, ettersom det sjelden er tilstrekkelig for å få til et effektivt samarbeid. Dette støttes av oppdretterne, som mener at det går mye fortere om næringen kan samarbeide uten at forvaltningen er direkte involvert. Mattilsynet oppfordrer også til mest mulig frivillig samarbeid.
2. Det anbefales å styrke kunnskapsgrunnlaget relatert til avtaler mellom bedrifter for å kunne gi nyttig kunnskap om hvordan slike avtaler bør utformes; hvilke elementer bør inngå, hvilke spilleregler bør benyttes, hvordan er beslutningsreglene, hvordan bør sanksjonsmuligheter formuleres?
3. Samarbeidet mellom involverte parter bør være klart definert gjennom avtaler, hvor handlinger til de involverte er synlige for alle, og hvor det er sanksjonsmuligheter mot dem som bryter samarbeidsavtaler. Videre bør, både kostnader og gevinster av samarbeidet være tydelige, de bør være rimelig fordelt og ikke forbundet med for stor usikkerhet.
4. Det bør etableres bedre samarbeidsordninger mellom oppdrettere og brønnbåtselskaper, slik at det er klare regler for ansvars- og kostnadsfordelingen når det gjelder transport av syk fisk. Det samme gjelder for avtaler med fiskebåtrederier for transport av dødfisk.
5. Konflikter mellom oppdrettere i et begrenset geografisk område under drift kan også være en vesentlig utfordring. Det bør vurderes om det skal etableres en ordning for å håndtere slike konflikter. Denne vurderingen bør inkludere hvem som skal ha ansvaret og om det er behov for å gjøre justeringer i regelverket.
6. Økt konkurranse om lokaliteter i samme område begrenser samarbeid om drift og beredskap. Selv om hovedregelen bør være at samarbeid baseres på frivillighet, vil det være hensyn som ikke kan løses av selskapene alene. Dette gjelder for eksempel et fellesgode som avlastingslokaliteter, som det ble akutt bruk for under giftalgeangrepet våren 2019. Fylkeskommunen i samarbeid med kommunene, Mattilsynet og Fiskeridirektoratet bør i fellesskap få utviklet et minimum av beredskapslokaliteter innen hvert produksjonsområde.
7. Det anbefales å styrke kunnskapsgrunnlaget for brakklegging: Hvilken effekt har felles brakklegging? For eksempel funn fra Veterinærinstituttet sår tvil om felles brakklegging har effekt på lusesituasjonen (Guarracino et al., 2018), slik at her er det behov for vitenskapelig avklaring. Det er i tillegg behov for å få mer kunnskap om hva som er et optimalt antall brakkleggingsområder. Optimalt i forhold til hva? Hvilke hensyn skal vektlegges når brakkleggingsområdene defineres? Vil det være ulike hensyn/behov hos oppdretterne versus forvaltningen? Hvor lett/vanskelig er det å drifte og forvalte slike områder?
8. I dag fins det ikke et verktøy for å gjennomføre en samlet vurdering av negative og positive påvirkninger fra ulike oppdrettsaktører på lokalt og regionalt nivå, som inkluderer både miljømessige, økonomiske, samfunnmessige forhold. Det anbefales å lage et digitalt verktøy for områdesamarbeid på lokalt og regionalt nivå. Det fins allerede mye data om

havbruksnæringen på lokalitetsnivå. Noen av disse dataene er sammenstilt, som for eksempel i Fiskehelsetjenesten til BarentsWatch (2019). Et verktøy som beskriver en samlet vurdering av påvirkning kan være nyttig både for havbruksaktører og forvaltning, samt andre som har interesse av havbruksnæringen.

9. Det anbefales også å videreutvikle et digitalt verktøy som viser brakkleggingsområdene nasjonalt. Et slikt verktøy kan brukes for å få mer kunnskap om slike områder som nevnt under anbefaling 8. Verd å bemerke er at digitalisering av brakkleggingsområdene gjennomført i dette prosjektet er et øyeblikksbilde basert på oppdretternes driftsplaner. I det videre arbeidet bør det derfor vurderes hvem som skal ha ansvaret for verktøyet, hvordan skal disse dataene oppdateres og hvem som skal ha ansvaret for oppdateringen.

10. De mer detaljerte anbefalinger knyttet til beredskap er listet i Karlsen mfl. (2019).

Referanser:

BarentsWatch (2019). Fiskehelse. Tilgjengelig: <https://www.barentswatch.no/fiskehelse/2019/37>. Lastet ned 13.09.2019.

Guarracino, M., L. Qviller & A. Lillehaug (2018). Evaluation of aquaculture management zones as a control measure for salmon lice in Norway. *Dis Aquat Org*, 130, pp. 1–9. <https://doi.org/10.3354/dao03254>

Karlsen, K.M., Robertsen, R., Hersoug, B., Tveterås, R. & Osmundsen, T. (2019). Områdesamarbeid i norsk havbruk. Rapport 34/2019, Nofima.